

לא יהיה כקרח

1. במדבר פרשת קרח פרק יז
 (ד) וַיִּקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחְתּוֹת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשָּׂרֲפִים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לַמִּזְבֵּחַ: (ה) זָכְרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְהִקְטִיר קִטְרֹת לִפְנֵי יְקֻזָּק וְלֹא יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְקֻזָּק בְּיַד מֹשֶׁה לֹא:
2. בה"ג מניין המצוות מצוות לא תעשה קי"ח
 קיח) ולא יהיה כקרח
3. יראים שנ"ז
 לא יהיה כקרח. צוה הקב"ה שלא יערער אדם על הכהונה שלא יאמר אדם למה יעבוד כהן ואני לא אעבוד וכן לא יערער על כל אדם ואדם שנתן לו כבוד במצות היוצר דכתיב בפ' ויקח קרח ולא יהיה כקרח וכעדתו שערער על משה ואהרן כדכתיב ומדוע תתנשאו על קהל ה'.
4. סמ"ק קל"ב
 שלא לערער על הכהונה דכתיב (במדבר יז) "ולא יהיה כקרח וגו'" ובכלל זה (שלא יחזיק במחלוקת) ושלא יהיה בעל מחלוקת והמערער על הכהונה לוקה בצרעת כעוזהו המלך:
5. במדבר ט"ז
 (יב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלָאֲבִירָם בְּנֵי אֶלְיָאֵב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה:
6. רש"י שם
 (יב) וישלח משה וגו' – מכאן שאין מחזקין במחלוקת, שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום.
7. במדבר ט"ז
 (כו) וַיְדַבֵּר אֶל־הַעֲדָה לֵאמֹר סוּרוּ זֶאֱמַל אֶהְיֶה הָאֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאֶל־תִּגְעוּ בְּכָל־אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן־תִּסָּפוּ בְּכָל־חַטָּאתָם: (כז) וַיַּעֲלוּ מַעַל מִשְׁכַּן־קֹרַח דָּתָן וְאֲבִירָם מִסָּבִיב וְדָתָן וְאֲבִירָם יֵצְאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֶהְיֶה וּנְשִׂיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם:
8. רש"י שם
 ונשיהם ובניהם וטפם – בא וראה כמה קשה המחלוקת, שהרי בית דין של מטה אין עונשין עד שיביא שתי שערות, ובית דין של מעלה עד עשרים שנה, וכאן אבדו אף יונקי שדים.
9. במדבר פרשת קרח פרק טז
 (ג) וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב לָכֶם כִּי כָל הָעֵדָה כָּל־מִשְׁכַּח וּבְתוֹכָם יְקֻזָּק וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קְהַל יְקֻזָּק: (ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו:

10. רמב"ן במדבר ט"ז

(ד) ויפול על פניו – ולא ויפלו, כי אהרן במוסרו וקדושתו לא ענה דבר בכל המחלוקת הזו, ויהי כמחריש וכמודה שמעלת קרח גדולה ממעלתו, אבל הוא עושה כדבר משה ומקיים גזרת מלך.

11. מסכת בבא מציעא פרק ו משנה א (עה):

שוכר את האומנין והטעו זה את זה אין להם זה על זה אלא תרעומת

12. תפארת ישראל שם

מדלא קאמר "יש להן תרעומות זע"ז", קמ"ל דאין להן זע"ז שום חיוב, אפילו לצאת ידי שמים:

13. אור ישראל (נתיבות אור עמ' 210)

ולכאורה תמוה מה צריך להזכיר כלל מענין תרעומות הו"ל לומר רק כי אין לו עליו תביעת ממון כי תרעומות בודאי יהיה לו מעצמו. אולם ביאור הדבר הוא כי ענין תרעומות הוא קפיידא וטינא בלב והנה עבירות שבין אדם לחבירו, אם יחטא איש לאיש, אפילו לא הקניטו אלא בדברים, צריך לרצות אותו ולפייסו, וכמבואר בגמ' יומא (פז) וכל זמן שלא פייסו הנה עפ"י דין רשאי להיות לו עליו תרעומות וקפיידא, רק אם חבירו פייסו לא יהא המוחל אכזרי מלמחול וכן אם יחטא איש לחבירו בדברים שבממון ע"י גרמא אף כי גרמא בנזקין הוא פטור ואין לו עליו תביעת ממון מכל מקום רשאי להיות לו עליו תרעומות. אולם שיהיה לאדם על חבירו תרעומות וקפיידא על חנם הוא עון גדול מאוד ועכ"פ כמו שתביעת ממון הוא דין אם על פי משפטי התורה חייב לשלם כמו תביעת תרעומות גם כן הוא דין אם רשאי להיות לו עליו תרעומות על פי דין. זהו מה שאמרו חז"ל "אין לו עליו אלא תרעומות" היינו כי אין לו עליו תביעת ממון אבל רשאי להיות לו עליו תרעומות וזה שאמרו בב"מ שם אי דאמר בעל הבית בארבעה כו' והנה כמו בתביעת ממון, אם יהיה לו לאדם חוב ממון אצל חבירו, וימחול לו החוב, הנה מחילה אין צריך קנין, ואם יתחרט אחר כך ויתבע ממנו את חובו, הרי זה גזל גמור על כן זאת העצה היעוצה למידת הקפדנות אם יחטא איש לאיש בדבור או במעשה ימחול לו תיכף בפה מלא ואם אח"כ יהיה לו בלבו עליו יחשוב עם נפשו שהוא עון גדול

14. משנה מסכת אבות פרק ה"ז

כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו:

15. פירוש רבינו יונה על אבות פרק ה"ז

כל מחלוקת וכו' - לומר כי מה שאמר כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים הכונה שלעולם יתקיימו במחלוקת היום יחלוקו בדבר א' למחר בדבר אחר למחלוקת יהיה קיים ונמשך ביניהם כל ימי חייהם ולא עוד אלא שאורך ימים ושנות חיים יוסיפו להם ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים רק במחלוקת הראשון יספו יתמו ושם ימותו כמחלוקת של קרח:

16. רמב"ם הלכות דעות פרק ו

צריך אדם להזהר שלא לבייש חבירו ברבים בין קטן בין גדול, ולא יקרא לו בשם שהוא בוש ממנו, ולא יספר לפניו דבר שהוא בוש ממנו, במה דברים אמורים בדברים שבין אדם לחבירו, אבל בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר מכלימין אותו ברבים ומפרסמים חטאו ומחרפים אותו בפניו ומבזין ומקללין אותו עד שיחזור למוטב כמו שעשו כל הנביאים בישראל.

17. תפץ חיים - שמירת הלשון חלק א שער הזכירה פרק יז

ואפילו אם בעל המחלוקת הוא קרובו, ואפילו הוא אביו, אעפ"כ יש לו להיזהר עד מאוד שלא לחלוק לו כבוד להמשך אחריו, ואפילו אם אביו מצוהו בענין זה, וכמו שנפסק ב"ד בס"ר"מ סט"ו דאם אמר לו אביו לעבור אפילו על מצוה של דבריהם שלא ישמע לו, דגם הבן וגם האב כולן חייבין בכבוד המקום, וכל שכן בעון חמור של מחלוקת. וכמו דמצינו בבני קרח שלא נמשכו אחר אביהן אף על פי שזה היה בזיון לאביהן, על כן נמלטו מהעונש שבא על אביהן, וכמו דאיתא בילקוט פרשת קרח וזה לשונו: זהו שאמר הכתוב אשרי האיש, אלו בניו של קרח, אשר לא הלך בעצת רשעים שלא הלכו בעצת אביהן שנאמר סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה, ובדרך חטאים לא עמד שנאמר את מחתות החטאים האלו וכו' ע"ש. ואיתא בילקוט, ומה זכות היה בידן של בני קרח שינצלו (פי' מהעונש שבא על אביהן), שבשעה שהיו יושבין אצל קרח אביהן רואין את משה וכובשין את פניהם בקרקע. אמרו, אם נעמוד מפני משה רבינו אנו נוהגין בזיון באבינו וכבר נצטוינו על כבוד אב ואם. לא נעמוד, כבר כתיב מפני שיבה תקום, מוטב שנעמוד מפני משה רבינו אע"פ שאנו נוהגין בזיון באבינו, באותה שעה הרחישו את לבם בתשובה, עליהם אמר דוד רחש לבי דבר טוב. מזה יש לידע דאם לא ימשך אחר עצת אביו במחלוקתו לא יתפש ברשתו.